

Femte roten, tomt 15

Kvarteret Arkaden

Sjuttonde roten 1637–57v

Åttonde roten 1657h–70

Hörntomt sunnan Stora hamnen, östan

Östra Lilla Hamnen

Södra Hamngatan 37

Östra Hamngatan 36 ”på hörnet vid järnvågen” ”mitt för järnvågen”

Södra delen av 5.15

Hindrich Salfeldt

Borgarlängden 1639: ”hattstofferare och bruker handel”

1637: 7 mtl, 1638–39: 6 mtl, 1641, 1644: 4 mtl, 1642–43; 5 mtl, 1645–52: 3 mtl, 1653–55: 2 mtl, 1656–57v (VIII), 1657h: 1, 1658: 2, 1659–61: 1½, 1662–63: 1, 1666, änkan 1667–70–81

M 1676: *Hilka Salfeltz* skolmest

Arndres Seths Matthes hos Henrik Salfeldt R17 1647 1 mtl (densamme som?): *Matthias Winkelman hos Henrik Salfeldt R17* 1649–50: 1 mtl

Olof Biörnsson 1666

Hindrich Salfeldt eller Hindrich hattmakare omtalas här i sjuttonde roten hela mantalslängdsperioden 1637–55. Han tillhörde en gammal släkt från Nya Lödöse vars protokoll nämna *Gerlich, Henrik, Jesper* och *Johan Salefelt*. Johan Salefelldt 1596 pliktade för att han hade handlat mot privilegierna. Han var löftesman för Jesper Salefelt, när denne erhöll burskap 26.2.1699. Betydligt yngre än dessa bör den Gerlich Salefelt vara, som avlade sin borgared i Nya Lödöse den 20.6.1620. Han avled i Göteborg och begravdes 4.2.1625, samma år som sin hustru (begr. 25.1.): deras dotter avled 1629. Äldre än hattmakaren Henrik Salfelt bör den *Henrich Salfell* vara som avlade rådmansed den 21.10.1619 i Nya Lödöse och omtalas som rådmän i Göteborg 1621, som en av de tio arrendatorerna av Vahammars landerier upptas han bl.a. i en restlängd från 1635. Han torde vara identisk med farfadern till rådmän *Erik Gunnarsson Sethelius* hustru *Ingeborg Salfelt* (se 2 R 131) som säges ha efterlämnat en gård på Bötker eller Drottninggatan, som *Söfring Nilsson* (gift med änkan efter sonen *Erik Henriksson Salfelt*) tog i besittning. Vilket patronymikon hattmakaren Henrik Salfelt hade vet man ej och saken blir icke klarare av att hans änka ärvdes av en *Ingeborg Salfelt*: det fanns nämligen en namne till rådmän Erik Sethelius hustru, som var bosatt i Kungälv och gift med skepparen *Cornelius Johansson*. Men det är mycket möjligt att hattmakaren var son till rådmannen. Vid Göteborgs kämnärsrätt den 9.11.1659 vände sig nämligen sal Henrik Salefelts samtliga arvingar genom Erik Gunnarsson och *Henrik Salfelt d.y.* mot *Vincent Beckman* m.fl.

Om Henrik Salfelt hattmakare i sjuttonde roten sägs det i ”yrkesregistret” 1639, att han var ”hattstofferare och bruker handel.” Vid kämnärsrätten den 25.9.1650 krävdes han av *Olof Bånge*

(*Bange*) på stämpelpengar som han hade blivit skyldig staden för hattar efter kollation man företagit med tullböckerna – stadsbokhållaren *Jöran Erssons* bok nämnes. Henrik Salfelt avled 1667 och begravdes den 12 juni. Han hade den 9.11.1645 gift sig med Hilken (Hilka, Hileka) Stidden. Hon var något så ovanligt vid denna tid för en kvinna som skolmästare. I begravningsnotisen efter henne den 3.12.1685 kallas hon ”den gamla skolmästarinnan Fru Hileka Stidden, 64 år gammal”. Hennes arvingar Ingeborg Salfelt, *Lisebeth (Elisabeth) Allers* och *Berendt Müller* daterade den 19.2.1691 (EIIa:7) en inlaga till rätten om att den nu avlidna *Lisken Rising* (dotter till sal rådmann *Johan Rising*, se 5.4–5.5) år 1681 hade kommit till sal ”Hilltie Sahlfäldtz” att lära läsa och där åtnjutit ”kost skötsel och annor daglig upptuktelse” i 4½ år men Hilltie hade blott fått betalning för ett år. (Se också jus prot. 26.2.1691) – Elisabeth Allers var född Stidden och hade 30.11.1676 gift sig med skomakaremästare *Benedictus Allers*.

Enligt vad som framgår av magistratsprotokollen (3.6. och 20.5.1672) hade Hilke sal Henrik Salfelts änka genom ett pantbrev på tyska vid medio av september 1670 för ett lån av 100 rdr till *David Amia* på Tyska kyrkans vägnar pantsatt sin gård mellan *Conrad Sivers* och *Jacob Herwegh*. Uppgifter om vem som övertog gården efter Hilke Stiddens död är icke funna men det förefaller som den uppgått i fastigheten norr därom, ty enligt M1676 omfattade denna blott en tomt men enligt tomtöreslängden 1696 två tomter.

Norra delen av 5.15

Lorens (Laurens Lorentz) Siffersson (Sifvertsson, Sifwert Sivers, Siward, Sifuertz m fl stavningar)

1637–44, 46–49, 1652: 3 mtl, 1645: 4 mtl, 1650–51, 1654–55: 2 mtl, 1653: 1 mtl, 1656–57v (VIII), 1657h: 1.4, 1658: 3, 1659–62: 1½, 1662: ½, 1.2.1663, 1666

Conrad Sifvertsson d.y. 1667–68, 1672–75, M1676: 1 tomt öde

Henrik Eilking begärde vid kämnärsrätten den 9.4.1644 hjälp att få 74 mark ”lybsk” i betalning av Lorens Sivers. Denne förklarade, att han inte köpt de varor för vilka han krävdes utan Henrik Eilking hade skickat godset med honom till Lübeck för att han skulle sälja det där. När godset sedan förkom genom olycka ansåg sig Lorens Sivers inte skyldig att betala. Saken uppskötts, då Lorens ville skaffa bevis ur tullboken.

Vid kämnärsrätten krävde *Adolf Wenck* Lorens Sivers den 20.3.1644 på 40 rdr 6 mark lybsk samt 296 rdr ytterligare.

Lorens Sivers talade om en betald handskrift, som *Adolf Wenck* också hade låtit protokollera. Han ville inte betala pengarna, förrän han fick obligationen tillbaka. Rätten bestämde, att eftersom Lorens Sivers erkände sig vara skyldig *Adolf Wenck* 40 rdr, 6 lybsk därför måste han betala den erkända skulden med rättegångskostnader utan dröjsmål. Om han sedan hade någon betald handskrift att fordra fick han söka *Wenck* därom i sin tur. Men vad de 296 rdr som var okänd och obevist skuld vidkom uppskötts saken, efter *Wenck* lovade att skaffa bevis om den. – Lorens Sivers igenfordrade den 3.4.1644 i av *Adolf Wenck* i kämnärsrätten den betalda obligationen.

Anders Teuchler krävde 27.7.1648 i rådhusrätten Lorens Sivers på en obligation, daterad den 30.7.1631, på 224 rdr 14 mark lybsk.

Lorens sade, att hans broder sal *Johan Sivers* åtagit sig betalningen av skulden och fört dem på räkning för några år sedan. Men *Anders Teuchler* sade att han ej fått betalt. Lorens Sivers skulle antingen visa kvitto eller betala.

Söner: Wolter och Conrad Sivers

Han bodde hela tiden 1637–53 i sjuttonde roten och avled 1666 (begr. Chr 15.5. s.å.). Den 18.9.1631 gifte han sig med Catharina Üsings.

Han var enligt Wilhelm Bergs register gördelmakare.

Conrad Sivers Sifvertsson

I februari 1670 omtalas, att handelsmannen Volrath Tham hade tillhandlat sig framlidne Lorens Sivers arvingars avbrända hörntomt sunnan till Stora och östan om Östra Hamnen liggande för 500 d smt. Men köpet gick om intet – det meddelas i Göteborgs registratur den 7.3.1673, att Wolter Sivers, som sedan några år bodde i Stockholm, hade hindrat fullföljandet av det köpekontrakt, som hans broder Conrad Sifwerts d.y. hade ingått med borgaren Volrath Tham om en tomt, som dessa två bröder hade ärvt efter sina föräldrar. Ändock hade Wolter den 7.9.1667 skrivit ett brev av vilket det tycktes framgå, att han hade avstått från all pretention i föräldraarvet.

Conrad Sivers d.y.'s tomt ”på hörnet vid Östra Hamnen mellan Herr Överste Jernskölds gård å östre och Hellike Sahlfeldts å södre sidan belägen” uppbjods för första gången som Johan von Mindens underpant den 31.8.1674. Även denna gång stannade gården i Wolter Sivers ägo.

Den 12.9.1678 yttrade sig *Anders Börgesson* (troligen skriftligen) om det gårdeköp med Conrad Sivers d.y., varom han tvistade med *stadssekreterare Böker*. Det var många som eftertraktade denna förnämligt belägna hörntomt.

I mars 1678 beviljades *Nicolaus Woldenberg* bördsbrev på Conrad Sivers anhållan.

Otto Johansson visade den 13.3.1679 värderingsskriften till Conrad Sifwerts tomt och begärde, att tomten – värderad till 500 rdr courant – skulle säljas. Volrath Tham visade räkning på vad Conrad Sivers var skyldig tyska kyrkan i tomtpenningar från 1665 till 1679 och begärde betalning ur tomten. Den 27 mars protesterade Conrad Sivers mot den alltför ringa tomtvärderingen och erbjöd sig att betala kyrkan med ett parti spikar. Partiet skulle värderas på nytt av *Carl Torsson*, *Lars Joensson* och *Jöns i Högen*. Den 22.5.1678 dömdes Conrad Sivers att efter många uppmaningar i enlighet med dom avstå sin ödetomt utmed Stora Hamnen näst intill Hellika Sahlfeldts gård belägen till *Otto Johansson*, som redan hade erhållit värderingsmän. Tomten skulle betala dels Conrad Sivers skuld till tyska kyrkan, dels hans skuld till *Otto Johansson* bestående av barnpenningar.

Olof Biörsson 1666

Mårten Dreijers änka 1681

Lars Bratt 1681

Den 16.6.1679 lagbjöds första gången Lars Bratts tomt ”belägen på söder sida vid Stora Hamnen och Östan Lille Östra Hamnen på hörnet emellan Herr Öfwersten Jernskölds gård å östre och Sahlfeldts efterleverskas gård å södre sidan”, vilken han köpt av *Otto Johansson* (el *Janssen*) för 500 rdr. Huseköpspenning (också kallad 30-penning) betalades samtidigt med 12 rdr ”gör 18 d smt”.

Thomas Hackers son *Johan Hacker* (begr. 15.5.1675, se 4.115 m fl) hade den 18.4.1670 visat en obligation, som han hade erhållit av Conrad Sivers.

Den 18.8.1679 deponerade Lars Bratt i rätten ”de pengar, som Johan Hackers barn av Conrad Sivers tomt hava att pretendera, eftersom Bratt denna tomt av Conrads kreditor sig tillhandlat haver”, varpå och samma tomt här med för Lars Bratt tredje resan lagbjöds. Fastebrev utfärdades för Lars Bratt den 2.9.1679.

Rådman Olaus Östring uttog den 28.11.1679 ”de Penningar, som Lars Bratt nästlidne den 18 aug. deponerat hade i avbetalning på den rest han var skyldig på Conrad Sivers sig tillhandlade tomt”, eftersom Conrad Sivers var skyldig Östrings styvbarn, framlidne Johan Hackers barn.

Lars Bratt var född i Mariestad 1649 som son till dåvarande *rådmannen, sedermera borgmästaren* därstädes *Jacob Larsson* och hans första (till namnet okända) hustru (se Bratt sid.192). Första gången Lars Bratt omtalas i Göteborgs annaler är i kämnärsrättens protokoll den 24.11.1671, då han omtalas som (sin blivande svärfader) *David Matzens* tjänare Lars Bratt i ett ärende mot *rådman Peder Haraldssons* utskickade svåger *Sven Joensson*. I Lidköpings dombok omtalas Lars Bratt den 2.10.1673 som David Matzens tjänare. Det var regel snarare än undantag att handelsmännen lät sina döttrar gifta sig med de dugligaste av sina kontors- och handelsbetjänter. Med *Christina Matzen* gifte Lars Bratt sig i tyska församlingen den 10.6.1679. Om släkten Matzen kan man läsa i Personhistorisk Tidskrift 1920, där Christina Matzen uppräknas bland döttrarna till *David Matzens* år 1673 avlidna hustru *Anna Hardersdotter Langetwe* (se 5.22, kv Frimur.). Enligt artikelförfattaren Georg Fleetwood skulle Christina Matzen ha avlidit 1717. Detta är emellertid felaktigt. Hennes far David Matzen avled 72 år gammal 1692 (begr. s.å. 13 mars). Bouppteckning efter honom företogs icke förrän 3.2.1696 (Gbg bou 1696:496) men redan hösten 1692 (okt el. nov) talas det i stadens domböcker i något ärende om David Matzens arvingar om Christinas barn och om ”Lars Bratts samtycke på dess sal hustru Christina Matzens barns vägnar”. Enligt bouppteckningen 1696 försålde det hus och gård, som David Matzen bebott till (Lars Bratts dåvarande svåger) *herr Johan Schröder* och det andra gamla huset näst intill till *Magnus Persson* (gift Christina Matzens syster *Cecilia Matzen*).

I Domkyrkoförsamlingens tyvärr brunna kyrkböcker för 1680- och 90-talen torde ha noterats datum för Christina Matzens död liksom för hennes efterträdare i äktenskapet Christina Schröders vigslar först med Lars Bratt och efter hans död med *handelsmannen Martin Edenberg*, vilket senare äktenskap snart avbröts genom hennes död före 1702. 1693 donerade Lars Bratt ett altarkläde till Mariestads kyrka. Att han samma år den 11 febr. skänkte röda bänkkälen till Lidköpings kyrka kan sammanhålla med vigseln med Christina Schröder, vars far handelsmannen *Erik Fransson Schröder* härstammade från den kända, redan före 1630-talet i Lidköping naturaliserade släkten Schröder. Han tillhörde utan tvekan Göteborgs allra förnämsta borgerskap och representerade staden bl.a. i riksdagen och vid ett möte mellan västsvenska städer i Borås i augusti 1676. Christinas mor *Sophia Jöransdotter* var dotter till *rådman Jöran Henriksson*, svärfar till ett flertal av Göteborgs förmögna handelsmän. Christinas bror *handelsmannen Frans Schröder* var i många år föreståndare i domkyrkoförsamlingen (Se Olga Dahl: ”Släkten Schröder från Lidköping” i Meddelande från Västra Sveriges Genealogiska Förening nr III, 1968).

När Lars Bratt den 14.5.1691 omtalas som en av proviantmästaren *Carl Siöbergs* cautionister ”blott på ett års tid” säges det om honom: ”är en välbehållen köpman, som icke allenast här i staden liggande grund och därpå välbebyggda trähus äger, utan och i det övriga af goda villkor är”.

Det omtalas i magistratens registratur Ba:7 den 6.7.1691, att handelsmannen i Göteborg Lars Bratt hade upprättat ett ”gårdaskipte och byte” med *Börge Börgesson Holm* i Gamla staden. Lars Bratt avstod till Holm sin i Ytterby socken, Södra Inlands härad i Bohuslän belägna gård Tega

med alla därpå uppsatta hus och byggningar och ett parti på platsen beläget parti timmer ”på sätt och vis som gården af Kongl Maj:t och Cronan han underdånigast innehaft och besuttit hafwer tillika med Rustningshåldet, Tilldelningen och augumentet som därtill hörer samt Rustningshästen och twenne Monteringar, en ny och en gammal, och dessförutan 100 rdr courant i reda penningar, hwilket alt sig bedrager till 1.000 d smt”. Hemmanet Tega hade Lars Bratt uppbyggt både till mangård och ladugård med nya hus. Det tog för lång tid för Lars Bratt att resa dit. Börge Börge Holm hade ”uppdragit och transporterat Lars Bratt sin gård, hus och byggningar i Gamla staden belägen, som hans förfäder och han efter dem uppbyggt och besuttit hafwer, tillika med den meloration och förbättring, som därpå använt är, samt den besittningsrätten, som Hans Kongl Maj:t honom, hans barn och arvingar allernådigt förundt äre”, så länge ”han och de till den Högtärade Magistraten förmå utgöra skatt och skuld, som der af årligen utgå bör”.

I stadens räkenskaper för landeriet Marieholm i Gamlestaden uppträder Lars Bratt 1695 som ny besittare. Han hade arrenderat ”14 Morgen à 4 dlr wid Nylöse, och Holmen 46 Morgen à 2 dlr, gör 148 d smt”. I beskrivningen till 1696 års karta vittnas om ”om handelsmannen Lars Bratts gårdh i gamle staden, hwilken han kiöpt av Börge Holm, samma gård är nu mycket wäll bebyggd, så med manhuus som andra vthuus, sampt wäll försedt, såmed steengiärdesgårdar omkring ägor-na, sampt och medh Skiöne nya Planckwärk omkring gården och dess nye anlagde Trädgårdar, uthi en summa gården uthi allting wäll Cultiverat medh dammar och Åkerens wällhäfwdande och sådant medh en stoor bekostnadh vpprättat; uti Hans antecessoris tijd war ingenting till huus eller meera sådant, som förmällt ähr.”

(Om detta se ”Redbergslid med omnejd genom tiderna”, utgiven av Gamla Redbergspojkar 1964).

Lars Bratt gjorde sig som handelsman bekant som järnexportör och kronoleverantör. Enligt magistratens registratur den 9.7.1696 (Gbg mag. Ba:11) anklagades Lars Bratt för att mot strömbåts-gillet privilegium ha låtit hämta järn från Edet med egen båt. Strömbåtsgillet representerades av åldermannen *Anders Larsson*, *Nils Torsson* och *Christopher Amundsson*. – Han verkade också som minuthandlare: i februari 1679 behandlades i kämnärsrätten pigors stöld av två små band av nässelduk och ett halvt lod silke.

Lars Bratt begravdes D den 25.7.1697. Den 18.7.1696 hade han bytt grav med *Mattes Börge Holms efterleverska*, som ägde *Jacob Svenssons* grav. Enligt rådman Torsten Geddas artikel i Tidskrift för Göteborgs stads Tjänstemän 1958 1958:6 s 65 var Lars Bratts grav (kallad nr 43) belägen mellan koret och stora korsgången. – Den 15.12.1698 övertog Mons. *Jacob Bratt* (senare rådman, född 1679, död 13.12.1648, begr. D den 20 i samma månad, se 5.18) stolrummet i domkyrkan efter sin sal fader Lars Bratt. *Handelsmannen Lars Joensson* meddelade den 13.12.1697 att han inte kunde åtaga sig förmynderskapet för sal Lars Bratts sista barnakull, då han var mellan 60 och 70 år gammal.

Den bouppteckning efter Lars Bratt 1700 som nämns i Göteborgs Landsarkivs register (signum Gbg RR och mag. EIIIa:16) upptar endast inventarium för gården i Gamlestaden. ”Sielfwa Husen i Man och Ladugården, werderade af gode män, till 1 170 d smt.” Vidare innehåller bouppteckningen en överenskommelse om att Lars Bratts efterträdare i äktenskapet med Christina Eriksson Schröder handelsmannen Mårten Edenberg skulle avstå denna gård i Gamlestaden till övriga arvingar. Överenskommelsen, som icke innehåller namnet på Lars Bratts barn, ingicks den 23.9.1708 mellan Edenberg och dottern *Sophia Christina Larsdotter Bratts* man ägaren till Cron-torp i Visnum socken *sekreteraren Israel Skragge* (född 1760, död 1725), förmyndaren *Hans*

Koopman och Lars Bratts måg *Matthias Herman Lauterbach* (begr. 21.6.1712, g. Catharina Larsdotter Bratt)

Vilken av Lars Bratts båda hustrur, som var mor till Israel Skragges hustru Sophia Christina har ännu icke kunnat fastställas bl.a. på grund av bristen på bevarade bouppteckningar i släkten Hon född 1686, död 21.2.1758 i Nyeds förs. Värmland. Hon fick stolrum i domkyrkan redan den 27.4.1694 vid åtta års ålder, kanske efter (modern?) Christina Matzens död. Efter Israel Skragges död gifte Sophia Christina om sig den 23.10.1726 med *befallningsmannen Lars Åberg* (född 1678, död 25.1.1741) (Meddelande från häradshövding Liss Erik Björkman, Kalmar till riddarhusgenealogen Pontus Möller 9.3.1987).

Anna Larsdotter Bratt gifte sig med *handelsmannen Johan Thiman* (först omtalad som Christopher Christopherssons ”dräng” 1686, ej i burskapslängd, begr. D 19.7.1704) ingav som änka den 5.9.1707 supplik till magistraten (EIIa:19). Hon hade cederat bonis och ville en gång för alla bli skild från mannens kreditorer (se RR 6.9.1706). Madame Anna Bratt köpte stolrum till sin dotter jungfru *Christina Margareta Thiman* den 20.12.1716 (enligt moderns bou gift handelsmannen Johan Glörfelt: döttrar Anna Sophia, Clara Christina, och Johanna Margareta Glörfelt). En dotter Anna Thiman begr. 5.6.1726. Själv avled madame Anna Thiman 1742 (begr. 20 aug.s.å.)

Israel Skragge, Matthias Lauterback och Jacob Bratt förklarade sig i en inlaga till Magistraten den 31.5.1709 (Gbg EIIa:21) att de var syskon och en del förmyndare för sal Lars Bratts efterlåttna arvingar. De ville ha slut och redovisning för de medel som förmyndaren *Senior Arfwed Bengtsson* (se 5.17) omhänderhaft.

Sal Matthias Herman Lauterbacks änka köpte stolrum efter dess sal man den 27.8, 1712 åt sin bror *Lars Bratt*. Avlidne Lars Bratts stolrum övertogs den 15.9.1719 av *herr Elias Chöler*.

Jacob Bratt berättade den 9.11.1719 (EIIa:31), att hans halvbroder *Lars Bratt* (d.y.) hade avlidit utan att lämna hustru efter sig. Likvisst hade han pålagts taxering och utskylder. Jacob Bratt trodde, att när gäld och skuld hade betalats skulle alls ingenting finnas efter honom att tillgå.

En *Cornelia Bratt* ägde stolrum, vars stolrum den 15.11.1707 övertogs av Jonas Häggs hustru Maria Sahlgren. Var hon dotter till Lars Bratt?

Vid kämnärsrätten behandlades den 10.9.1707 att *stadsbåtsmannen Hans Baxmans* hustru till jungfru *Johanna Bratt* hade sålt band, som hustru Karin Pehrsdotter igenkände som sina. Handelsmannen Johan Thimans änkas piga Anna Nilsson omtalades i samma ärende den 13 sept. samt att Johanna Bratt var syster till Jacob Bratt. Var det denna Johanna Bratt (bou 1744), som var gift med *profossen Hans Thiman* (död c:a 1740, se 10.55)?: Hennes son hette *Anton Hansson Ahlbeck*.

Christina Larsdotter Bratt fick stolrum efter sin sal moder (Christina Eriksdotter Schröder) den 14.4.1703. Hon gifte sig i maj 1718 med *handl. Andreas Hyllgren* enligt ett bröllopskväde förvarat i Uppsala Universitetsbibliotek Anders Hyllgren fick (stolrum i D 5.6.1919, burskap 15.6.1726 och begravdes i D 9.7.1736 (se Berg II:5–6, 207). Han sökte 1734 förgäves klockaretjänsten i Gustavi efter Johan Lignell. Han var då enligt egen uppgift gammal, fattig och nästan näringslös. När Christina Bratt avled som änka i jan 1745 (begr. 20 jan.) efterlämnade hon enl. bou den 13 mars samma år 511.4 d smt. Då var sonen *Jacob Hyllgren* på resa med ostindiska skeppet Göteborg; han avled i Kanton 1750. Dottern jungfru *Sara Catharina Hyllgren* begravdes i D 16.6.1749. Döttrarna *Ann Maria* och *Fredrika Ulrika Hyllgren* var gifta med resp. *handl. dena Töres* och *Olof Rommel*.

Namnet på ytterligare en av Lars Bratts döttrar framkommer, då rådmannen Jacob Bratt den 23.9.1723 i RR å egna och dess medarvingars vägnar omtalade, att han den 7.12.1720 hade ingått en skriftlig förening med framlidna *jungfru Rebecka Bratts* (begr. 20.5.1719) förmyndare kommissarie Herr Hans Coopman, i vilken denne hade förbundit sig att till arvingarna betala 1 900 d smt. 100 d smt var ännu obetalta.

I en inlaga till magistraten den 22.5.1702 (EIIa:16) förklarade Jacob Bratt och hans omyndiga syskon att de inte var inte nöjda med det inventarium, som hans sal styvmoder hade upprättat före inträdet i det senare äktenskapet med styvfadern Mårten Edenberg. I samma supplikvolym förvaras en klagoskrift daterad den 18.2.1702 av Gustaf Fistulator över att *Johan Thiman* och hans svåger M-r Jacob Bratt efter eget behag och eget godtycke disponerade över den *lilla skutan S:t Johannes*, där Gustafs son Bendix Fistulator också var redare för en halvpart. Det talas om skutans ankomst till Frankrike.

Magistraten skrev den 22.4.1704 (Ba:16) till hovrätten angående sal Lars Bratts sterbhus med anledning av sonen Jacob Bratts och svärsonen Johan Thimans besvär. Lars Bratt hade före sin död förmanat såväl hustrun Christina Schröder som sonen Jacob att boet icke skulle få delas eller skingras, innan de kontrakt hade fullgjorts, som hade ingåtts med Kungl. Maj:t och Cronan. Därigenom försenades inventeringen. Boet hade efter faderns död snarare avtagit än förbättrats "tvivlsutan att Boet var i deras tankar hållit för förmögnare än det i sig själv var".

Gården i staden var av den sal mannen så inrättat, att han (den) skulle kunna brukas av tvenne hushåll. när de förliktes väl och kunde förena sig om nyttianDET av ett bryggehús och något annat, påståendes Bratt och Thiman, att få lösa den ena delen och lämna den andra till styvfadern Edenberg eller halvsyskonen. Men Edenberg och förmyndaren hade lämnat Thiman och Bratt valet, att antingen lösa allt efter huset icke syntes dem kunna skingras eller vara mer än en mans höfwa, som hade någon vidlyftigare handtering. Men Thiman bjöd då 600 d smt mindre än huset var värderat. Därför beslöt Edenberg och förmyndaren att de den summan för huset, som det var värderat för och framgent hålla det Lars Bratts barn av senare kullen till lösen, om någon av dem önskade detta vid sina myndiga år. Edenberg hade nu köpekontrakt av förmyndarna på 7/8, den övriga 1/8 hörde Bratt och Thiman till. (Sedan skrev magistraten om egendomen på landet.)

Så sent som 1724 (RR sid 994) omtalas en värdering av framlidne Lars Bratts i Gamle staden belägne gård. Källarmästare Daniel Breide uppvisade köpekontrakt. Han hade den 30.11.1724 av de Brattska arvingarna köpt landeriet för 8 400 d smt.

Handlanden Martin Edenberg

hade som ovan framgår efter Lars Bratts död övertagit gården i Göteborg (vid Östra Hamngatan å ena och Stora Hamnen på den andra sidan på hörnet mellan handlanden Hans Olofsson Ströms hus i öster och Johan Herweghs hus i öster och Johan Herweghs i söder).

Martin Edenberg ägde genom giftorätt ¼ i gården 5.15 och löste den övriga ¾ av sina styvbarn för 4 000 (?) d smt.enligt köpebrev den 16.10 1703, uppbud 13.11 1718, fasta 11.2.1719. Gården bestod av två tomter, därav åt Östra Hamnen 72 fot och Stora Hamnen 87½ fot.

Man får svaret på frågan om handelsmannen Martin (Mårten) Edenberg och hans bror (eller halvbror) *handelsmannen och rådmannen Petter Edenbergs* i Jönköping (död omkr 1739) härstamning, när den 15.1.1720 i svenska församlingen begravdes handelsmannen Martin Edenbergs moder *Margareta Dräger (Dreijer)*, dotter till den välrekonommerade rådmannen *Martin Dreijer* Margareta Dreijer gifte sig i Christine den 22.1.1668 med *Per Svensson*. Om denne, som var

vågmästare i Göteborg se 8.33n. – Men namnet Edenberg användes också av *stadsvaktmästare Anders Stuuts* andra hustru *Brita Edenberg* som var barn dotter till strömbåtsfararen Tore Mårtensson (se 6.34). På grund av ett intyg av *Brita Toresdotter Edenberg* erhöll madame Christina Hising den 6.8.1704 stolrum i domkyrkan efter Tore Mårtenssons *änka Anna Hansdotter*, som för sin svaghets skull inte kunde använda den. Namnet Edenberg har säkert sammanhang med edsbåtarna (se 6.34 ang Tore Mårtenssons arvstvist 1660 med Anna Bernsdotter). Vågmästaren Per Svensson och hans änka Margareta Dreijer var också ägare av en eds- eller strömbåt.

Martin Edenberg fick burskap som handl 1697, blev 1712 kaptän vid Borgerskapets kår och 1718 föreståndare i domkyrkan efter Frans Schröder.

Magistraten skrev i brev till landshövding Macklier den 6.9.1706 (Ba:17, 154) att handelsmannen Martin Edenberg besvärat sig över *fiskalen Fagerdahl* i Vänersborg, som jämte någon sill eller annan handelsvara, som en Uddevallabo sökt transportera uppåt landet i en farkost i Vänersborg hade anhållit 61 tunnor salt, som Edenberg i juli månad låtit avgå härifrån Göteborg. De var destinerade till Mariestad och förtingade av *rådman sal Pelle Pederssons* änka. Magistraten kunde icke förstå, att fiskalen skulle kunna förhindra göteborgarnas handel till och från Värmland och de övriga uppstäder. De var inte ringa skada för Edenberg, då saltet hade legat i regn och oväder i en öppen farkost i över en månads tid.

Martin Edenberg klagade i brev till magistraten den 5.9.1707 (EIIa:19) över att ”min gård, som jag för tiden bebor för dess belägenhet skull med största delen av husen till gatan fordrar mycken stensättning eller murning vid hamnarna och den allmänne bryggan till järnvågen på ene sidan har sitt grundfäste mot min berörde gårdstomt på en del av stemuren, som jag underhåller och äntel. måste mera och oftare reparation på det samma stycket än iag elliest skulle hava behov så framt den stundeliga överfarten och bryggan icke rörde grundvalen eller dess tillseende esomof-tast fordrade”. Han ville icke ensam stå för kostnaderna för detta husstycke.

Det berättades i en inlaga till magistraten den 10.3.1711 (EIIa:23) att *P. Sjöström* tillika med *brandmästarna* Arfved Bengtsson och *Olof Flyback* undersökt resterna av den i linneklutar och papper antända eld, som hade påträffats av stadstjänaren Anders Dahl föregående måndagsnatt mellan klockan 1 och 2 utanför Herr Mårten Edenbergs knut vid vreten mellan dess och Herweghs hus, vilken stadstjänaren hade bortrivit från knuten och uttrampat.

I skattningslängden 1715 värderades tomten till 900 d smt, byggnaderna till det högsta i kvarteret nämligen 4 320 d smt och lösöret till 6 800 d smt. I hushållet bodde då också boddrängen Zachris Zachrisson (se nedan), gossen Ingemar Johansson och sal Johan Thimans änka (Anna Larsdotter Bratt). Hon bor kvar inhyses 1717: då bor också Lars Bratt junior hos Edenbergs. – Tydligt som en följd av eldsvådan 1721, som drabbade bl.a. kv. Frimuraren, bodde rådman Jacob Bratt där 1722.

Maria Britta Borgstedt begärde den 10.6.1724 att återfå den grav i Gustavi kyrka, som hennes svåger pastoren i Varberg och *Capitein Lüders* utan hennes vetskap hade sålt till handelsman Martin Edenberg.

Efter Martin Edenbergs död 20.6.1729 värderades hans två gårdar samma år: den ena var belägen på hörnet till Stora Hamnen, söder om järnvågen, den andra vid Östra Hamnen. Han efterlämnade en förmögenhet av 20 000 d smt. Hans andra hustru var Christina de Silentz, född 24.2.1690, död 17.1.1749, dotter av *justitiepres. Wilhelm de Silentz*, död 1719 och *Ingrid Bruhn*, död 1756. Herr Mårten Edenbergs hustru Madame Stina Silentz fick stolrum på södra läktaren i domkyrkan den

20.6.1716. Hon gifte sig med *kaptan Samuel Christoffer von Schaffrath*, vars bouppteckning 8.10.1745 efter hustrun är en källa till släkten Edenbergs genealogi.

Karlstads RR-protokoll den 1.12.1729 innehåller en ansökan av *stadssekreterare Jonas Follin Andersson* på samtliga framlidne handelsmannen i Göteborg herr Martin Edenbergs vägnar, att magistraten täcktes låta dem behålla den gamla ståndplatsen på stadens torg, som sal Edenberg stått uppå i långliga tider med sitt ”Crahm, emedan fastän Herr Edenberg är nu nyligen igenom döden avgången, Crahmgodset kommer lika fullt hädanefter till alla marknader för sterbhusets räkning att föryttras.” Detta tilläts men sedan kramgodset ej mera fördes för sterbhusets räkning förbehöll sig Karlstads magistrat att disponera denna ståndplats och det var inte tillåtet för sterbhuset att transporetera den på någon annan.

Martin Edenbergs barn:

1) *Carl Wilhelm Edenberg*, som 1733 kallades ”Siur”, som enligt vad Berg (II:3–4, 176) påpekar var en vanlig titel på unga personer, som ännu ej vunnit borgerskap. Han blev handl 1736 och kallas 1757 f.d. handlare. Redan 1755 och ännu 1761 var han intagen på hospitalet och dömd för att han beblandat sig med avvita hospitalshjonet Lona.

2) *Handelsbetjanten Peter Edenberg* d.y. Denne Peter Edenberg den yngre var mindre framgångsrik än sin farbroder Peter Edenberg d.ä, Kungälvsvs rådhusrätt utnämnde honom den 23.10.1735 till notarie vid rätten. Men Peter Edenberg d.y. efterlystes med trumslag 1760 för stöld, dels ur brev, dels från sin husbonde. 1775 antogs han vara död på utrikes ort.

3) *Anna Margareta* Gift med *auditör Jonas Fägerplan* (begr. D 2.3.1750)

I bouppteckningen efter Mårten Edenberg (EIII:1, 257ff) ligger en anteckning av Martin Edenberg själv, att hans dotter Anna Margareta Edenberg och hennes man Jonas Fägerplan i förskott på arvet erhållit pengar. Även dottern Catharina Elisabeth omtalas.

Den 14.2 och 11.6.1734 krävde auditören Jonas Fägerplan vid V Hisingens häradsrätt på sin svärfader Mårten Edenbergs vägnar *kaptenskan Elisabeth Balck* på hennes avlidne son *Matthias Balcks vägnar*.

I en inlaga till Magistraten den 13.8.1741 (Gbg mag. 13.8.1741) framhöll Jonas Fägerplan, att det på grund av nyligen skedda avancemanger till rådmanstjänster borde finnas någon liten syssla för honom antingen vid RR eller kämnärsrätten.

Hovrättskamreraren Carl Fougman klagade den 23.4.1748 (EIIb:47) över att han åtskilliga gånger hade begärt att auditören Jonas Fägerplan skulle avbörda sig sin återstående skuld på 100 d smt. Fägerplan ville rådgöra med sin äldste son Martin Fägerplan, som inom kort förväntades hit och med sina svågrar Maijgren, Margraff, Almgren och med sin svägerska madame Caisa Edenbergs fullmäktige *kommisarie Colleback*. Den 17.10.1749 sökte Fägerplan den lediga tjänsten eftert *avlidne kämnären Gothander*. Den 2.4.1750 skrev Samuel Chr. von Schaffrath, att hans styvmåg auditören Jonas Fägerplan hade avlidit och av allt att döma lämnat de sina i ett svaht och uset tillstånd. Han begärde kurator för de två omyndiga dottrarna, sönerna var frånvarande (EIIb:71).

4) *Kristina Beata Edenberg*. Hon var 1738 gift med *kassören vid Älvsborgs fortifikationsstat Carl Gustaf Margraff*, död 28.3.1783.

5) *Catarina Elisabeth Edenberg* gift (före 28.3.1729, då en son begrovs) med *handl Gustaf Gråsten* (burskap 1.12.1731, begr. D 25.7.1733).

6) *Martin Edenberg d.y.* kallades ostindiska kvartermästaren när han och hans ”qwinnspersonen” Catharina Olufsdotters oäkta barn begravdes i D den 12.12.1740. Mårten Edenberg junior återkom efter nio års frånvaro utomlands och skrev i en inlaga till magistraten den 31.3.1750, att han skulle återvända till England, där han hade hustru och barn. Han begärde, att kommissarie Busck skulle utbetala hans del av de hos honom inestående barnpengarna (EIIb:71). Han instämde den 18.6.1750 sin numera avlidne svåger och förmyndare auditören Jonas Fägerplan ang. sitt fädernesarv. Den 30 juni talas om stadsfiskal Maijgrens svågrar kassör Margraff och jaktlöjtnant Almgrens mål mellan dem och sjömannen Martin Edengren. Det talas om ”ett fattigt bo”. Auditörens myndige son bodde i Uddevalla. Peter Edenberg var utomlands. I inlagan omtalas att avlidne förmyndaren Gråstens änka bodde i Stockholm. Martin Edenberg ville att arvet skulle återgå och delas. Martin Edenberg d.y. var 1775 död på utrikes ort

7) *Ingrid Maria*, död 27.7.1747. Hon var 1735 gift med *kommissarie och rådman Anders Maijgren* i hans första gifte. Han begärde den 21.10.1749 (EIIb:57) rejäl avvitrning inför sitt omgifte med *prosten och kyrkoherden Poppelmans* jungfrudotter.

8) *Fredrika Eleonora* Gift med *jaktull-löjtnanten Isak Almgren*. B. W. Carlberg skrev den 6.5.1740 (Gbg mag. 6.5.1740) att ”den tomt som jaktlöjtnanten Isak Almgren begärer är belägen uti Masthugget på den lösa sumpiga platsen mitt emot det s.k. Pommers hus. Samma plats är på Stadsens Carta indelt uti trenne tompter, hwaraf Herr Capitein Liutnant Ryrberg för någre år sedan erhållit den västre, och fen där näst lærer skiepparen Anders Olsson icke länge sedan hafwa bekommit. Nu är allenast den östre qwar, som Herr Jacktlöjtnanten åstundar, hwilken ligger som en baktompt intill den gård han i Masthugget bebor.” (Måttuppgifter ges.)

Isak Almgren talar i brev den 2.6. och 27.8.1746 (EIIb:71) om sin svåger auditören Jonas Fägerplan som icke hade kunnat godvilligt förmås göra redovisning och räkning för hans hustrus fädernesarv. Fägerplan hade dock givit honom anvisning på *kommissarie Johan Busck*. Fägerplan svarade den 4.3.1747 att ännu 18 år efter Mårten Edenbergs död fanns det både överförmyndare och medförmyndare etc.: hans insats som förmyndare var den minsta men han hade måst genomlida en massa tidspillan och förtret. Fägerplan som bodde på landet en mil från staden måste utom sin trägna syssla draga försorg om fyra av sin hustrus syskons underhåll. Tre, fyra, ja fler gånger i veckan fick han infinna sig i sterbhuset för ”likvidation” (läs chikanering). – Den 3.3.1750 (EIIb:60) omtalas Isak Almgren som förmyndare för *perukmakaren Johan Sahlbergs* barn.

På landsarkivet i Göteborg finns en diger mapp innehållande ”handlingar rörande det Edenbergska sterbhuset 1745–1752” (EIIb:71), där bl.a. alla de ovanstående Edenbergska barnen omtalas och där Anders Maijgren och Carl G. Margraff talar om att deras i livstiden kära svärmoder hade hädankallats den 17.1.1745.

Von Schaffrath kallar sig i en den 20.5.1747 daterad inlaga omfattande 8 finstilta sidor mot sina styvmågar ”en femtiosex år gammal officerare” och talar om ”detta förvirrade Edenbergska sterbhus”. Margraff svarar på nio sidor. I ett brev den 14.9.1747 talar von Schaffrath om sin styvdotter Fredrika Eleonora Edenbergs bröllopskostnad och om sin sal dotter *Antoinette Dorotheas* begravningskostnad samt sin enda dotter *Magdalena v. S.* Den 1.9.1750 klagade von Schaffrath över att det aldrig tycktes taga ändskap med hans framlidne antecessor matrimonii handelsmannen Martin Edenbergs och hans sal hustru Fru Christina de Silentz sterbhustvistigheter.

Martin Edenbergs kusin

Handlanden Zachris Zachrisson

köpte den 8.1.1734 avlidne handlanden Martin Edenbergs gård och hus i hörnet av Stora Hamnen bestående av två tomter mellan kommissarie Hans Olofsson Ströms gård i öster och handlanden Thomas Anderssons i söder. Priset var 4 410 d smt (uppbud 15.3. s.å., fasta 4.5. s.å, areal 87 fot ggr 71 fot, rhenlandsmått). Med kusinskapet förhåller det sig sålunda, att Zachris Zachrissons mor *Gesche Dreijer* var syster till Martin Edenbergs mor Margareta Dreijer (se rådman Martin Dreijer 4.115).

1730 bodde Martin Edenbergs änka Christina de Silentz kvar här 5.15 och fortsatte affärerna tillsammans med sin anställda *bokhållare Gustaf Carlström*, som hade 100 d smt i lön, och en boddräng *Erik Herendahl*. Änkan flyttade åren därefter till sin ”andra gård” 3.16 (Östra Hamngatan 48: se Gulin, Göteborgs hjärta II sid 299). Här bodde 1732 mågen herr Gustaf Gråsten och 1733 hans änka med drängen *Anders Borehn*. 1734 kallas gården handelsmannen Zachris Zachrissons gård. ”Ibm” bodde då här *köpmannen Carl Edenberg* (ej i burskapslängden) och köpmannen *unge Erik Herendahl* (burskap 11.9.1739, se 3.19 1750): de hade boddrängen *Henrik Bomgård*. Zachris Zachrisson behöll inte 5.15 länge och hade säkert aldrig tänkt sig att flytta hit, ty han hade sedan 1725 fastebrev på en annan gård längre norrut vid Östra Hamnen (7.24s). Troligen hade han erhållit denna gård 5.15 ”på hörnet vid järnvågen” som skuldbetalning. Möjligen förloerade han en bra slant på affären eller också gjorde madame Regina Fehman det. 1735 kallas det hennes hus. Där bodde ”ibm” *köpmannen Johan Jönsson* och *kontrollören Almgren vid vågen*. Det hela är litet av ett mysterium: det fanns flera Reginor i släkten Fehman men den troligaste är Regina Fehman, född 1709 å Bråttås vid Uddevalla (enligt Berg (I:2, 7 och 14)). Hon var dotter till majoren Gabriel Borgenstjerna, född 4.8.1684, och Margareta Hammar. Just 1735 gifte sig denna Regina Borgenstjerna den 11 mars med *landskamrerare Petter Fehman*, död 27.6.1761. Han var landskamrerare i Göteborg och Bohus län samt befallningsman över gymnasiegodsens. Redan före sin död den 20.10.1738 i Uddevalla sålde Regina Fehman för 3 900 d smt gården till *handelsmannen Casper Wohlfart*,

som första gången den 18.3.1737 lät uppbjuda ett hus och gård som han köpt för den summan av henne. Enl Berg (I:3, 490) var Casper Wohlfart d.y. döpt den 12.11.1702 och son till *Hans Caspersson Wohlfart* och *Margareta Halbmeijer*. Han fick burskap i Göteborg som handlande den 29.10 1734 och var 1743 en av Handelssocietetens äldste. Den 26.9.1750 skrev magistraten till kommerskollegium (Ba:59) ett utlåtande över handelsmannen Casper Wohlfahrts ansökning om att erhålla transport på avlidne handelsman och fabrikören *Johan Örtegrens* (död i början av 1750) tobaksspinneri. Dennes privilegium tillsammans med avlidne *Hans Liedgren* var daterat den 15.4.1740. Dessa fortsatte avlidne kapten *Christoffer Hedebergs* tobaksspinneri med privilegium från 14.5.1723, sedan dennes änka hade försålt det till dem. På offentlig auktion den 17.5.1750 efter Örtegrens död hade Wohlfart inropat spinneriet. Han ville också bruka Cardus – tobakskarveri. Föregående år hade tillverkats 27.800 skålpund rulltobak, därav 5.301 ”inrikes växte blader”. – Wohlfahrt fick sin ansökan beviljad.

1741 hade han bodgossen *Gustaf Ullman* (densamme som drängen Gustaf Nilsson året innan?). Där bodde då också *köpmannen Lauterbach*. 1753 hette bodgossen *Christian Stapel* och läregossarna *Olof Lustig* och *Magnus Bratt*.

Casper Wohlfart avled den 22.10.1758 och efterlämnade enligt bou den 14.1.1760 en förmögenhet av 143 226 d smt, därav 7.000 daler i hus och gård på Stora Hamngatan och 6.000 daler i hus och gård samt hamn i Masthugget. Gift med Anna Elisabeth Örtegren, död 6.5.1760, dotter till

handlaren Bernt Örtegren och Maria Andersdotter Thorsson. Bou efter henne upprättades i maj 1760 och visade en behållning av 95 007 d smt, därav gården på Stora Hamngatan med tapeter och inmurad kopparbryggpanna, 12 000 daler.

Christian Stapel hade 1759 avancerat till bokhållare hos Casper Wohlfarts änka och erhöll 1.12.1760 burskap som handelsman.

I en inlaga till magistraten den 27.9.1760 (EIIb:98) skrev *Herr Christian Bratt Hindriksson, kopparslagaren mäster Jean Wohlfart, Johan Montan, Vincent Beckman och Carsten Gaijen*, att deras avlidne broder och svåger handelsmannen Casper Wohlfart hade uppfostrat sina barn så sorgfälligt genom antagna läromästare, övningar och vetenskaper, att då han avled den 22.10.1758 kunde hans äldste son Bernhard Wohlfart, född den 3.6.1742 och alltså föga mer än 16 år och fyra månader, i sin moders Madame Elisabeth Örtegrens namn med färdighet förestå sterbhusets handelskontor samt dess handel på in- och utrikes orter. Nu hade även Madame Elisabeth Örtegren avlidit den 6.4.1760. Pojken borde myndigförklaras. Kungl. Maj:ts tillstånd begärdes, att Bernhard Wohlfahrt, ehuru blott 18 år, måtte bli förklarad myndig.

Den 6.6.1763 står det i uppbudsprotokollet:

”Eftersom vid det efter avlidne handelsmannen Herr Casper Wohlfarts även avlidna änka Madame Anna Elisabeth Örtegrens den 30.3.1760 förrättade arvskifte de fem omyndiga sönerna Hans, Jacob, Lars, Johan och Cornelius Wohlfarts närmaste fränder råd- och handelsmannen i Uddevalle Herr Christian Bratt Hindriksson samt kopparslagaren mäster Jean Wohlfart jämte förmyndarna Herr Martin Holterman och Herr Gabriel Fredrik Beijer i närvaro av herrar sterbhusdirektörerna överenskommit såväl med handelsmannen Herr Olof Westerling, som är gift med dottern Margareta Wohlfart (f. 1741, död 10.2.1768), som med äldste sonen handelsmannen herr Bernhard Wohlfart, att desse senare, på det att de så mycket bättre måtte kunna hos sig till uppfostran behålla sina omyndiga bröder, skulle för deras egen räkning och äventyr få efter det lagligen åsatta värdet behålla sterbhusets så väl här inne i staden vid Stora Hamnen mitt för järnvågen emellan Fru Rådmanskan Sara Barbro Sandbergs och handelsman Nils Ströms hus å östra sidan och avlidne handelsman herr Thomas Anderssons vid Östra Hamnen å södra sidan belägna hus och gård med inmurad koppar bryggpanna, tapeter och allt annat nagelfast för 12.000 daler silvermynt som och hus och gård i Masthugget med tillhörig masthamn och inmurad kopparbryggpanna för 12.000 d smt jämte privilegierade tobaksspinneriet och karverimaskinen med dess tillbehör för 2.000 d smt samt all sterbhusets egendom för kontante penningar efter det vid uppteckningen därå utsatta värdet, undantagande strömbåtedelarna och aktierna i Svenska Ostindiska Kompaniet, Trollhätte Slussverk och Kungl. lotteriet, varuti de omyndiga Barnens arvsandelar och årliga avkomsten därav in natura dem blivit förbehållne. För den skull låter handelsmännen Herr Olof Westerling och herr Bernt Wohlfart förenämnda hus 1 ggn uppbjuda”.

Enligt Rgk 1168 i Riksarkivet bestod hushållet 1763 av handelsman Westerling och Wohlfart, *informatorn H G Gedda, jungfru Wennerstierna, kontorsgossarna L Wohlfahrt och Andersson, drängen Anders, pigorna Stina och Berta och kontorsbetjänten Wohlfahrt.*

1765 ägdes gården av dessa två svågrar Olof Westerling och Bernhard Wohlfahrt (född 30.6.1742), som gått i bolag under namnet *Westerling et Wohlfahrt*. Båda svågarna fick burskap som handlare i Gbg 2.12.1763.

Wilhelm Berg ger följande biografi: Olof Westerling ägde vid bou efter Margareta Wohlfart 9.8.1768 61 832 d smt därav hälften av hus och tomt på hörnet av Södra Hamngatan, näst intill direktör Ströms hus (Bernhard Wohlfart ägde hälften). Denna gård 5.15 såldes nu till Bernhard

Wohlfart för 6 000 d smt. Vid Margareta Wohlfarts död ägde Olof Westerling vidare hälften i hus och gård i Masthugget 7 000 d smt samt hälften i *sina* föräldrars hus på Drottninggatan (4.109) värde 2 500 daler.

Olof Westerling gifte efter första hustruns död om sig med Catarina.

Otterdahl, död barnlös och såsom änka 26.6.1768, född 1743, dotter av handl *Filip Otterdahl* o *Johanna Christina Böker*, död 1763. Hon efterlämnade tomten nr 6.26 på Köpmansgatan med bodar mellan Tyska skolan i väster och Herr Joh G Petterssons hus i öster (Berg II:11–12, 237).

Gården ägdes vid handelsman Bernhard Wohlfarts död 1.11.1808 av honom ensam. Wilhelm Bergs biografi: Bernhard W var en stor konstvän och en betydande förmögenhet gav honom möjlighet att tillfredsställa denna böjelse. Förmögenheten uppgick enligt bou 27.3.1809 till 168 449 rdr specie, därav 18 000 rdr i grundmurade stenhuset nr 5.15 i hörnet av Södra och Östra Hamngatorna: av rummen märkas lilla sängkammaren blå förmaket, gula förmaket, matsalen, blå sängkammaren, ”lilla rummet”, madame Bratts rum och pigkammaren. hus och gård i Masthugget nr 11.58 5 500 rdr, landeriet Christinelund nr 12.69 med orangeri och trädgård etc.

Gift med Agneta Cornelia Åhman, född 20.9.1747, död 12.2.1824, dotter av handl *Olof Åhman* och *Elisabet Rannert*. Efter Bernhard Wohlfarts död uppsade hon burskapet 4.3.1809. Bou efter henne 25.5.1824 upptager det förut nämnda huset 5.15, 17 000 rdr banco m m (Berg I:3, 492).

Senare uppbud av 5.15

med dr A G Franck

6.2.1826

grosshandlare J Oskar Franck (1:a uppbud) 25.2.1856.